

Tã ìgĩ-ìgĩ Póólò kã Ēfēsō lé 'bá yí drí

Ēfēsō lé 'bá

Tã 'ě'á zīlā nīlī sīsī rī

Tã ìgīlī Ēfēsō lé 'bá drí rī rī'á tã àtí-àtí 'í krístò 'bá yí drí ndrī, ìgĩ òzò wárāgã kátí jòlè kãñisã ngĩngĩ 'ásí. Tã là rī'á tã Òvārí kã ìsūlī 'ě'á 'ělā kãñisã drí rī 'í'dí. Tã ìgĩ nò cú rī'á tã lãnjī-lãnjī bē nã krístò 'bá yí drí.

1. Òvārí cú rī'á tã ìsū lãnjī bē 'ě'á 'ělā āngó 'á, gō'dá kpá òjílá yí drí èdélé rī 'bá yí drí. Gō'dá rī, tã gólíyí rī 'bá rú 'élé ndrī āngó 'á rī, yí 'í'dí drīlī là yí 'á ndrī, yí 'ě 'í'tí 'dí, tálá tã íyíkã ìsūlī 'ě'á 'ělā rī āacá ró bē tã pãtī rí. Gbō lé Òvārí rī àjú-'bá-azí Sātáná, lē yí ñzā ró lōsī Òvārí kã āngó 'á rī, gō'dá gólá ícá tã ìsū Òvārí kã 'ě'á 'ělā rī lãvūlī tã íyíkã rī sī kò.
2. Yēsū 'í'dí gólá tã ìsū Òvārí kã 'ě'á 'ělā rī ndē 'bá 'í, ngá ndrī tãndí ró Òvārí drí rī'á fēlā āmā drí rī 'bá yí ákí ákó rí à'dólé ndrī Yēsū sī. Gō'dá rī, mǎ ícá ngá 'dí 'bá yí ùsūlī kò, té òzò mǎ à'dò trá ngá àlò ró gólá bē rī 'í'dí.
3. Tã ìsū Òvārí kã 'bálé rī kī, tã ìsū íyíkã 'ě'á 'ělā rī 'í'dí òjílá ndrī drí gólíyí à'dó 'bá lédrē-lédrē ró, gō'dá òdrā 'bá trá gō'dá kpá ngá ndrī yí drí 'bálé āngó nò 'á rī 'bá yí bē, gō'dá kpá gólíyí úrú 'álá rī 'bá yí bē 'bá'á íyí Yēsū Krístò rī ñnjīlī kúmú íyíkã ró.

Tã ìgīlī Ēfēsō lé 'bá drí 'dí ònyí lãfálá rī. Sīsī rī, ìtòlè là 'ásí cǎlé kápītá 3 vérēsī 21 'á. 'Dīlī rī'á rātáá acē 'í rízó Òvārí rī lùyīlī tã Yēsū drí drázó gō'dá drílá ngázó òdrā 'ásí, tã ìsū Òvārí kã 'bálé 'élé, gólá drí tã là ìsūlī drē àkpākã'dá ó'báā āngó nò kò rī ndélé rī 'í'dí. Mǎ ndrē drē tã rī gógó āmā līfī sī kò, tálá Òvārí drē zāā āmā àyē'á, tálá mǎ āādī ró drī tã ònjí āmákã 'ásí. Tálá Yēsū sī rī, Òvārí rī'á òjílá āzā 'bá yí ñjī'á à'dólé tã à'dá ró āngó 'á, òjílá Yúdā yí kã gō'dá kpá òjílá āzā 'bá yí 'bāsúru āzā 'bá yí 'ásí rī ndrī. Òjílá 'dí 'bá yí ndrī 'dó à'dò íyí 'bá'á gólákã ífífí là ró rī 'bá yí 'í'dí, gō'dá à'dò íyí 'bá'á 'dó àlò ngá 'ě 'bá gólákã 'í'dí.

Gō'dá rī là ró, Póólò rī krístò 'bá ìmbá'á tã 'ě'ě gólíyíkã tāsī, òzò tã gólá sīsī nã òfí trá gólíyí drīlī rī. Gólá drí tã à'dá āzā trózó Lóngó 68 vérēsī 18 'ásí. Gō'dá gólá drí à'dázó là kī, vérēsī 'dí à'dá kī, Yēsū à'dò ngá fēfē fē'á kãñisã drí òdrā gólákã rī volé drī là 'ásí. Gō'dá 'dīlī vósí rī, àà'dò gólá rī ñnjī'á ñnjī úrú 'álá lãvūlī kòrò.

Póólò ìmbá òjílá bē kī, ágó yí òkó yí bē drí íyí tã mbī 'élé 'í'dí íyí lãfálé 'ásí rī, gólá trò tã à'dá là kī, Yēsū àà'dò 'í'dí òzò ágó gólá tãndí rī kátí, kãñisã gólá drí rī'á vó là ndrélé tãndí ró, òzò rīrī íyí òkó rí vó ndrélé rī kátí rī sī.

Tã ìgĩ Ēfēsō lé 'bá drí rī àtá kpá tã āmā drí āmbá, tã āmā drí rízó āmā lókílí āmā àjú-'bá-azí Sātáná drīgá sī, gō'dá kpá lājó'bá íyíkã rī 'bá yí bē rī tāsī. Póólò lògò tã kpá āmā drí kī, Yēsū òtrò tã trá Sātáná drīgá sī, gō'dá rī ìzāā drē Sātáná rī gógó ndélé kò. 'Dīlī rī, gō'dá rī'á tã āmákã 'í'dí āmā drí āmā vó ndrélé gólá drīgá sī. Gō'dá à'dó kò ònjó gólákã rī 'bá yí àrílí gō'dá kpá rízó gólá rī rólé. Òzò mǎ òrī kàyí vósí cé zāā rī'á ngá àjú 'bū kã àđí 'ásí rī sòlè, 'í'dí āmā rú gólá rī tāsī rī, gólá ícá kò āmā dólé.

Nī-bē-yā Póólò kã

1¹⁻² Mǎ Póólò tībē Òvārí drí ñjílí trá à'dólé lājó'bá Yēsū Krístò kã ró rī, ìgĩ wárāgã nò nī ānī òjílá Òvārí kã rī 'bá Ēfēsō 'álá, gólíyí rī 'bá zāā tã lélé tã Yēsū Krístò kã 'á pīpīsīlī àlò sī rī 'bá yí drí. Òvārí āmā átá, gō'dá Kúmú āmákã Yēsū Krístò bē òfē òrē ānī drí tã à'đí bē.

Tã Póólò drí àwò-ítí 'ézó Òvārí drí Yēsū Krístò rī tāsī rī

³ Nī 'dē mǎ lùyí Òvārí tībē à'dó 'bá Kúmú āmákã Yēsū Krístò rī átá ró, gō'dá kpá tībē Yēsū Krístò rī gógó Kúmú āmákã ró rī drí rī'á ñnjīlā 'í'dí Òvārí íyíkã ró rī. Gō'dá nī 'dē mǎ àtá tã kī, “Òvārí nī 'í'dí gārā ngá ndrī drīlī, tálá ní àfē òrē ànīkã tībē à'dó 'bá bē rī yí trá ndrī āmā drí, tálá āmā trá rī'á ngá àlò ró Yēsū bē.”

⁴ Òrē là yí 'í'dí rī'á nótí, àkú ró, drē àkpākã'dá Òvārí 'báā āngó nò kò rī, gólá lē āmā trá rōò, gō'dá gólá ñjī āmā krístò 'bá trá à'dólé òjílá íyí nyāányā kã ró āmā 'bá'bā sī à'dólé ngá àlò ró Yēsū Krístò bē. Gólá 'è tã rī 'dí 'í'tí 'dí rī, tálá gólá lē āmā ndrélé ngbángbá tã ònjí ákó yí līfī. ⁵ Tálá gólá lē āmā trá rōò rī drí rī, àkú ró rī, gólá drí tã ìsūzò āmā 'bázó à'dólé íyí mvá yí ró òdrā Yēsū Krístò kã sī. 'Dīlī tã gólá Òvārí drí ìsūlī trá àkú ró 'ě'á 'ělā, íyí 'bálé àyīkò ró rī 'í'dí. ⁶ Ítí rī, gō'dá nī 'dē mǎ lùyí Òvārí pīpīsīlī mvēemvè gólákã 'dí tāsī, tálá gólá 'bá āmā trá ngá àlò ró íyí mvá yí drí lélé rōò rī bē.

⁷ Tálá úfū Yēsū Krístò trá āmā tāsī rī drí rī, Òvārí à'dò ícá'á tã ònjí āmákã àyélé, gō'dá āmā ñnjízó volé mbārākã Sātáná kã rī 'ásí. Wúúwú! Tã tãndí Òvārí kã āmā tāsī rī, rī'á āmbá. ⁸ Gō'dá ngá lélé Òvārí kã āmā tāsī rī rī'á kòrò. 'Dīlī tã ònjí 'í yā? Nī ndrē trá, āmā tã fí trá gólá drīlī tãndí ró ndrī, gō'dá gólá ñjī āmā pāpā kàyí vósí cé rī trá.

⁹ Gō'dá gólá à'dá tã ífí íyíkã Yēsū rī àjózó āngó 'á nò trá. 'Dīlī tã tībē gólá drí tã là ìsūlī trá kírlí ró àkú ró 'ě'á 'ělā rī 'í'dí. ¹⁰ Gō'dá kàyí ícá 'bá trá rī tú rī, Òvārí à'dò tã íyíkã 'bálé trá rī 'ě'á rú ndélé. Ítí rī, gō'dá Òvārí à'dò òjílá ndrī gólíyí à'dó 'bá lédrē-lédrē ró, gō'dá kpá òdrā 'bá trá āngó nò 'á nōngá rī, gō'dá kpá ngá ndrī yí drí 'bálé āngó nò 'á rī 'bá yí bē, gō'dá kpá gólíyí úrú 'álá rī 'bá yí bē 'bá'á íyí Yēsū Krístò rī ñnjīlī kúmú íyíkã ró. Yēsū Krístò 'í'dí gólá tībē rī 'bá āngó nò drīlī vò úrú 'álá rī bē rī.

¹¹ Nī ndrē drē, Òvārí ñjī mǎ trá āmákã òjílá Yúdā yí kã rī 'bá yí bē, à'dólé òjílá íyí nyāányā kã ró āmā 'bá'bā sī à'dólé ngá àlò ró Yēsū Krístò bē. Òvārí ìsū tã trá 'ézó là ítí drē àkpākã'dá gólá 'báā āngó nò kò. Gō'dá gólá 'è ngá 'dí 'bá yí

kpá nī â'dólé té ōzō tā yí drí ïsulí trá 'ĕ'á 'ĕlá rí kátí. ¹² Gō'dá amā ōrī Yúdā yí ká gólíyī lífī 'bā 'bá sīšī âcâ-âcâ 'díyī pā 'bá ká rí drī rí, Ôvâri nji amā trá, â'dô ró mā ōrī ró íyī lúyilí mbârâkâ íyíkâ lâvū 'bá gārā tā tândí íyíkâ bê 'dī tāsī.

¹³ Gō'dá ngbâangbânō rí, ânī gō'dá kpá trá ōzō amā tí, tálâ ânī drí tā âtí-âtí tândí pātīī gólâ Ôvâri drí 'bâlē ânī pázō nō ârízō rí sī. Nī lē tā bê 'á lâ tā pātīī ró rí, gō'dá Ôvâri drí ânī 'bázō â'dólé ngá âlō ró Yésū Krístō bê. Gō'dá Ôvâri drí lâmbé íyíkâ 'bázō ânī drī. Lâmbé rí 'dī rí'á ngá fēfē gólâkâ tībē â'dô 'bá Líndrí Tândí gólâkâ gólâ drí tā lâ 'bâlē trá âkū ró 'ĕ'á âfēlá ânī drí rí 'dī. ¹⁴ Gō'dá ngá fēfē gólâ Líndrí Tândí Ôvâri ká ró 'dī drí rí, mā â'dô kpá nī'á lâ kī, mā ââ'dô kpá drí-lâ gólâ drí tā lâ 'bâlē trá amā drí rí úsú'á. Gō'dá âdūkū lâ ró rí, gólâ â'dô kpá amā injí'á Sātānâ drīgá sī â'dólé drī-báláyī ró zāâ. Gō'dá mā lúyī Ôvâri tā tândí gólâkâ 'dī tāsī.

Tā Póolō drí rātāâ 'ĕzō ōjílâ gólíyī 'ĕ 'bá wárāgā íyíkâ rí zīlī

rí yī tāsī rí

^{15–16} Gō'dá má ârī tā bê kī'á nī rí, nī ōlē tā trá tā Kúmú amákâ Yésū Krístō ká 'á, gō'dá nī ōlē ōjílâ Ôvâri ká kpá trá rōō rí, má drí rízō âwō-ítí 'ĕlē Ôvâri drí amábâ tā rí 'dī tāsī. Ítí rí, gō'dá tā rí ágálé má drī má drí kpá rízō rātāâ 'ĕlē Ôvâri drí ânī tāsī. ¹⁷ Gō'dá má rí Ôvâri gólâ tībē Yésū Krístō rí âjō 'bá ângó nō 'á, gō'dá kpá â'dô 'bá 'dī amā átá ró úrú 'álâ rí, ijílí Líndrí Tândí íyíkâ âfēlē ânī drí, â'dô ró bê ânī 'bâlē tá íyíkâ nīlī, gō'dá kpá ânī 'bâlē â'dô-â'dô íyíkâ nīlī, tálâ nī â'dô ró bê ngá âlō ró gólâ bê.

^{18–19} Nīngá sī rí, gō'dá má rí kpá rí'á rātāâ 'ĕlē Líndrí Tândí Ôvâri ká 'dī ñcī ró ânī lífī bê tā Ôvâri ká âzâ 'bá yī tāsī. Gō'dá tā rí yī gógó 'dī Ôvâri drí tā lâ 'bâlē trá ânī drí, gō'dá gólâ drí ânī âzízō ânī'á úsulâ Yésū Krístō sī nō. Ítí rí, gō'dá amā rí'á ōjílâ gólâ rí nyāányâ ká 'dī, gō'dá gólâ â'dô mbârâkâ íyíkâ 'bā'á amā pālē. Ítí rí, kâyī amā drí ngá tândí gólâ drí tā lâ 'bâlē trá amā drí rí úsúzó rí tú rí, amā fī â'dô â'dī'á â'dī. Gō'dá mā nī kpá dódó kī, gólâ rí'á fāfā bê amábâ rízō gólíyī tā gólâkâ lē 'bá rí 'bá yī pālē. Wúúwú! Áyīkō! Mā â'dô 'bā'á âyīkō ândrē bê rílí anyī Ôvâri lâgátí gólâ rí mvá yī ífíí lâ yī ró.

^{20–21} Gō'dá mbârâkâ rí gógó 'dī kpá 'dī mbârâkâ âlólâ gólâ drí Yésū Krístō rí íngázō ōdrâ 'ásí 'dī sī lâ 'bâlē injī-injī ró, gō'dá kpá drī-âcē bê rílí anyī yī lâgátí Kúmú ró úrú 'álâ rí. 'Dī rí â'dálâ kī, Yésū Krístō 'dī ngá ndrī drīlī, ngátâ líndrí ōnjí 'í, ngátâ 'búlí-'bá 'í, ngátâ ôvâri ânī á'bíyá yí ká 'dī, ngátâ ólê 'í, drī-'bá yí bê, mālâyíkâ yí bê yā rí. Yésū Krístō 'dī Kúmú ró gólíyī drīlī ndrī. Gō'dá kpá Kúmú 'í ndrī ōjílâ ângó 'á nō 'bá yí drīlī. ²² Yésū Krístō 'dī rí'á ngá ndrī amā drí rí'á ndrēlâ ângó 'á nō drīlī. Ôvâri 'bâ ōjílâ trá ndrī drī-âcē gólâkâ zélē, ngbâangbânō gō'dá kpá zāâ gbádú âdūkū âkó. Gō'dá Ôvâri nji gólâ kpá trá â'dólé drī-'bá ró kâñisā Ôvâri ká drīlī. ²³ Gō'dá ōjílâ Ôvâri ká zīlī kâñisā ró rí 'bá yí trá, nyé ōzō gólâ Yésū rí rú'bâ kátí. Ítí rí, mbârâkâ gólâkâ fī gō'dá trá rílí gólíyī 'ásí rōō, gō'dá gólâ rí kpá mbârâkâ fēlē ngá âzâ 'bá yí drí lâfī âlō-âlō lâ 'dī 'ásí.

Tā Ôvâri drí amā ícúzō trá rílí ngá âlō ró Yésū bê rí

2 ¹ Gō'dá âkū ró drē âkpâkâ'dâ nī nīī Ôvâri kô rí, tā ïsū-ïsū âníkâ ânī 'bā 'bá Ôvâri rí nīlī rí trá âvō kátí. Nī â'dô trá ítí, tálâ nī ró Ôvâri kô, gō'dá nī rí trá rí'á tā ōnjí-ōnjí 'ĕlē. ² Rí'á tā pātī-pātī ró, kâyī rí nā 'bá yí sī rí, nī rí trá rí'á tā ōnjí 'ĕlē kpá nyé ōzō ōjílâ âzī gólíyī ângó 'á nō 'bá yí kátí. Gō'dá nī rí trá rí'á rú 'í'búlí 'dī Sātānâ kúmú líndrí ōnjí ângó nō drīlī rí 'bá yí ká rí drí. Gō'dá gólâ 'dī rí'á drī-âcē bê ōjílâ gólíyī lē 'bá kô tā Ôvâri ká rōlê 'dī 'bá yí drīlī. ³ Kpálé rí, amā gólíyī ōrī Yúdā yí ká ró nō 'bá yí kpá rí'á ítí. Mā rí trá cé ngá gólíyī amā rú'bâ ngátâ tā ïsū amákâ drí lēlê rí yí 'ĕlê 'dī. Tā pātī ró, Ôvâri â'dô 'ĕ'á lâñō fēlê kpá amā drí tā gólâ amā drí volé gázō dó tā gólâkâ ârílí 'dī tāsī.

⁴ Kpálé ítí rí, Ôvâri rí'á pīpīšīlī mvēemvê bê, gō'dá gólâ lē amā trá rōō. ⁵ Gō'dá mā â'dô bê gbō lé âvō ró tā ïsū-ïsū amákâ Ôvâri 'á rí sī, tálâ mā gá volé trá dó tā gólâkâ ârílí rí, Ôvâri íyíkâ zāâ amā lē'á. Ítí rí, gólâ 'bā tā ïsū amákâ íyī tāsī rí trá â'dólé lédrē-lédrē ró, gō'dá amā ícúzō ngá âlō ró Yésū Krístō bê. Ôvâri pā amā trá, tálâ gólâ rí'á tândí ró pīpīšīlī mvēemvê bê rí 'dī.

^{6–7} Gō'dá mā â'dô bê trá ngá âlō ró Yésū Krístō bê rí, gō'dá 'dī rí Ôvâri fē amábâ kpá trá amā drí, amā 'bâlē rílí kúmú ró Yésū bê. Gō'dá Ôvâri 'ĕ tā rí 'dī ítí 'dī rí, tálâ yí â'dâ ró bê amā drí kī, tā íyíkâ amā drí rí lâvū trá gārā ōjílâ drí rí'á ïsulâ rí drī sī. Gō'dá gólâ 'ĕ tā rí 'dī 'bá yí trá amā drí ítí ōdrâ Yésū Krístō ká amā tāsī nō sī. ^{8–9} Má átâ ânī drí amā ândrē rí mvá yī, Ôvâri pā amā ânī bê nō, tálâ Ôvâri rí gógó rí'á pīpīšīlī mvēemvê bê rí drí, gō'dá ōzō nī ōlē tā trá tá Yésū Krístō ká 'á rí, gólâ drí ânī pázō, 'dī rí'á ngá fēfē gólâ Ôvâri ngá lésí, tíkó amā drí ícázō 'ĕ'á úsulâ kô rí 'dī. Gō'dá â'dô kpá kô kī'á nī rí, mā 'ĕ tā tândí âzâ 'í amā drí rízō lómbé-lómbéwá 'ĕlê tā lâ sī, ícá kô amā drí amā lómbézō ngátâ amā tá lóngózō tā lâ sī. ¹⁰ Ítí rí, Ôvâri 'bā amā nī ngbâangbânō amā drí â'dózō gólâ rí mvá yí ró nō, amā 'bā'á sī â'dólé ngá âlō ró Yésū Krístō bê rí. Gō'dá Ôvâri fē mbârâkâ kpá trá amā drí tā gólíyī tândí tândí yí drí tā lâ ïsulí trá amā drí 'ĕlê rí yí 'ĕzō.

Tā amā drí â'dózō ndrī ōrī âlō ró Yésū Krístō 'á rí

¹¹ Gō'dá nī â'dô kô ōrī Yúdā yí ká 'í. Ânī rí'á ōrī gólíyī ōrī Yúdā yí ká drí rí'á zīlâ “‘ōrī 'dē 'bá íyī bāsā 'á kô rí 'bá yí” ró rí 'dī. Gō'dá ítí rí, sīšī rí, nī â'dô kpá kô ōrī gólíyī Ôvâri drí njílí trá â'dólé íyíkâ ró rí yí 'dī. Gō'dá 'dē'dē bāsā 'á 'dī íyíkâ cé tā gólíyī ōjílâ drí rí'á 'ĕlá íyī drī sī rí 'dī. ¹² Gō'dá nī nī kpá tândí ró kī, sīšī rí, ânī rí'á ârō âkó Yésū Krístō bê, ânī rí'á ōjílâ lídí 'í, gō'dá â'dô kpá kô ōrī gólíyī Ôvâri drí njílí trá â'dólé íyíkâ ró rí yí 'dī. Ítí rí, gō'dá ânī rí'á yū'dáwá tá-drī lēlê gólâ Ôvâri drí 'bâlē ōrī Yúdā yí ká bê rí 'á. Tā-drī lēlê 'dī 'bā ōjílâ Ôvâri ká nī â'dólé ngá âlō ró gólâ bê. Gō'dá ânī rí trá lífī 'bā'á âkó ngá tândí úsulí Ôvâri drīgá sī, gō'dá nī nīī gólâ kpá kô. ¹³ Gō'dá ngbâangbânō rí, â'dô

ítí kô. Nī â'dó gō'dá kô jējē ró Ôvâri rú sī. Ānī gō'dá trá ngá âlô ró Yēsū Krístō bē. Ôvâri êsē gō'dá ânī trá ânyī yī lāgátī, tálâ Yēsū Krístō drā trá fē lāḷī-lāḷī drīī ânī tāsī.

¹⁴ Ítí rī, Yēsū Krístō rī gógó nyāányâ lâ âjī tā ʾdī kpá trá ânī lāfálē ōrī Yúdā yī kâ bē rī 'á, Ôvâri ndrē gō'dá ânī nyāányâ ndrī 'dó ōrī âlô ró. Sīsī rī, â'dó ítí kô. Āgā ʾngī ʾdô trá ōrī Yúdā yī kâ lāfálē lâ ōrī āzâ 'bá yī ndrī ʾngó 'á nō 'bá yī bē rī 'á. Gō'dá Yēsū Krístō ūfū āgā rī 'dī trá ndrī volé drādrā gólākâ fē lāḷī-lāḷī drīī rī sī, tálâ āgā ânī lāfálē 'á ōrī āzī bē 'dī rī'á ājū-'bā-āzī 'ī. ¹⁵ Ōrī Yúdā yī kâ rī 'bá yī rī'á tā 'bā'bā, gō'dá kpá lā'bī bē dūū, gō'dá Yēsū Krístō ūfū tā 'dī 'bá yī trá ndrī. Gō'dá tā gólâ Yēsū drī lēlē 'ēlâ rī, gólâ lē ōrī Yúdā yī kâ, gō'dá kpá gólīyī ʾdó 'bá kô ōrī Yúdā yī kâ ró rī yī 'bālē kpākā âlô ʾdólē íyī rú'bá ró. Ítí rī ngbāangbânō rī, tā ʾdī bē âmâ lāfálē 'á. ¹⁶ Tálâ mǎ âcâ gō'dá trá ndrī ōjílâ âlô rī rú'bá lâ ró. Ítí rī, gólâ lē kpá âmâ lōgólē ndrī volé Ôvâri ngálâ ʾdólē ōjílâ rú'bá âlô ró ōdrā íyíkâ fē lāḷī-lāḷī drīī rī sī. Gō'dá ōdrā Yēsū Krístō kâ fē lāḷī-lāḷī drīī rī ndē ʾwā âmâ lāfálē 'ásī rī trá ndrī. ¹⁷ Ítí rī, gō'dá Yēsū Krístō âcâ bē rī, gólâ pē tā átī-átī tándí gólâ ōrī Yúdā yī kâ lāfálē lâ êdē-êdē kâ ōrī āzī bē rī trá. ¹⁸ Tā pātīī ró, cé rī'á ōdrā Yēsū Krístō kâ fē lāḷī-lāḷī drīī rī tāsī, 'dī âmâ âyézo âcálē ânyī Ôvâri rú 'dī. Línrí Tándí Ôvâri rī gógó kâ rī nī âmâ pālē tā 'dī 'ēlē 'dī.

¹⁹ Ítí rī, gō'dá ânī gólīyī tībē ʾdó 'bá kô ōrī Yúdā kâ ró rī, nī ʾdó gō'dá kô ōjílâ āwā 'ī. Gō'dá ânī ndrī trá ōrī âlô Ôvâri kâ 'dī. Ānī gō'dá kpá trá gólâ rī mvá yī 'dī. ^{20–21} Gō'dá ânī trá gólīyī bē ōzō lārē tándí jó ʾngī Ôvâri kâ 'dīzō 'dī sī lâ rī kátí. Lārē rī 'dī 'bá yī ū'dī 'bú lâ trá vō tándí 'á filí dī. 'Bú gólâ 'dīlī vō tándí 'á fī 'bá dī 'dī rī'á ōzō tā ʾngū 'bá gólīyī rī 'bá ūlī Ôvâri kâ pēlē lājó'bá yī bē rī kátí. Gō'dá ânī ndrī ōrī Yúdā yī kâ bē íyíkâ 'dī ōzō lārē tándí solē 'bú 'á jó ʾngī Ôvâri kâ 'dīzō drī lâ rī kátí. Ítí rī, gō'dá Yēsū Krístō íyíkâ 'dī lārē gólâ tā lâ drī lāzélē kôrō rī. Gō'dá gólâ kpá 'dī jó rī 'dī 'bā 'bá ʾdólē 'dūwā nyé lēlē rī kátí, gō'dá kpá rī'á mbālē âcálē jó ʾngī Ôvâri rī 'nījī kâ ró 'á lâ rī. ²² Gō'dá ânī trá ndrī 'dó ngá âlô ró Yēsū Krístō bē, gō'dá ânī âlô-âlô trá ndrī 'dó jó Ôvâri drī rīzō rīlī 'á lâ Línrí Tándí íyíkâ bē rī 'bá yī 'dī.

Tā gólâ lāpī-lāpī ró tā Yēsū kâ tāsī rī

3 ¹ Mǎ Póólō lājó'bá Yēsū Krístō kâ ró rī, ō'bā mǎ gānīmǎ 'á tā gólâ má drī rīzō rī'á tā átī-átī tándí Yēsū rī tāsī nō pēlē ânī gólīyī ʾdó 'bá kô ōrī Yúdā yī kâ ró nō drī rī tāsī. ² Ítí rī, tā pātīī ró, nī nī trá kī, Ôvâri ʾfē lōsī gólâ tā pē kâ ânī drī 'dī trá má drī ōzō ngá fēfē kátí. Ôvâri 'bā mǎ trá tā íyíkâ lāpī-lāpī ró rī nīlī. ³ Gō'dá gólâ ʾdâ tā lāpī-lāpī íyíkâ 'dī kpá trá má drī, 'dī má ígī tā lâ kpá trá ânī drī wárāgā nō 'á nō. ⁴ Ítí rī, ōzō nī ʾârī tā gólīyī má drī ígīlī wárāgā nō 'á ânī drī nō trá rī, 'dī nī ʾdô nī'á lâ kī, pātīī mǎ nī tā lāpī-lāpī 'dī trá. ⁵ Gō'dá âcálē būū ngbāangbânō rī, Ôvâri ʾdâ drē zāâ tā lāpī-lāpī íyíkâ 'dī ōjílâ āzâ 'bá yī drī kô, gō'dá gólâ ʾdâ íyíkâ trá lājó'bá íyī nyāányâ kâ rī 'bá yī drī, gō'dá kpá gólīyī rī 'bá tā átī-átī tándí íyíkâ âtalé rī 'bá yī bē. Gólâ ʾdâ trá gólīyī drī Línrí Tándí íyíkâ sī. ⁶ Gō'dá tā Ôvâri kâ lāpī-lāpī ró 'dī rī'á nōtī, tā átī-átī tándí ōdrā Yēsū Krístō kâ tāsī nō 'bā lāḷī trá ʾdólē hūwā ōrī Yúdā yī kâ, gō'dá kpá gólīyī ʾdó 'bá kô ōrī Yúdā yī kâ ró rī yī drī ōrē Ôvâri kâ ūsúzo. Gólīyī gō'dá trá ndrī ōrī âlô 'ī, gō'dá gólīyī ʾdô kpá tā gólâ âlô-âlô Ôvâri drī 'bālē trá 'ēzo ōjílâ pālē, tálâ gólīyī trá ngá âlô 'ī Yēsū Krístō bē rī ūsú'á.

⁷ Gō'dá Ôvâri 'bā mǎ trá rī'á tā átī-átī tándí 'dī pēlē. 'Dī trá ngá fēfē gólākâ má drī rī 'dī, gō'dá gólâ ʾfē fāfā ngī rī kpá trá má drī rīzō tā rī 'dī pēlē 'dī sī lâ dódó. ⁸ Rī'á tā pātīī 'ī, mǎ rī gógó ʾdó 'bá íyíkâ ōjílâ áyábalá ró lājó'bá āzī lāfálē sī nō, ōnījī kpá trá tā tándí Ôvâri kâ tī drī ʾdīzō ʾdī tā lâ sī Yēsū Krístō sī rī kâ nō pēlē ōjílâ gólīyī ʾdó 'bá kô ōrī Yúdā kâ ró nō 'bá yī drī. ⁹ Gō'dá Ôvâri 'bā mǎ trá tā lāpī-lāpī rī 'dī pēlē ōjílâ drī ndrī kī, yī ʾâ'dô ōjílâ pǎ'á ōrī 'ásī ndrī. Yī gólâ ʾngó nō 'bā 'bá ngá gólīyī 'á lâ rī 'bá yī bē ndrī nō, yī 'sū tā rī gógó 'dī trá ítí kô ítō vō 'ásī.

¹⁰ Ôvâri 'ē tā rī 'dī 'bá yī ítí 'dī, tálâ gólâ lē ōjílâ íyíkâ ʾdó 'bá kǎnīsā ró rī 'bālē tā ʾdálē mǎlāyíkâ drī ndrī, gō'dá línrí gólīyī ʾngó nō 'á nō 'bá yī drī ndrī kī nī rī, yī rī'á tā nīnī bē rōō, gō'dá kpá tā 'sū íyíkâ ōjílâ íyíkâ gólīyī tībē ʾdô 'bá kǎnīsā íyíkâ ró rī tāsī rī, bē rī'á tándí ró. ¹¹ Ôvâri 'ē tā 'dī 'bá yī trá, nyé ōzō yī drī tā lâ 'sūlī 'ē'á 'ēlâ drē ʾkpākā'dá yī 'bāá drē ʾngó nō kô rī tī. Ítí rī, gólâ 'bā Yēsū Krístō trá 'dī tā rī 'dī 'bá yī drī ʾdózó gólâ sī. ¹² Gō'dá âmâ trá ngá âlô ró Yēsū Krístō bē, gō'dá mǎ 'bā līfī gólâ drīī, tálâ tā rī 'dī sī rī, mǎ ʾdô fī ʾtū'á cú ʾsīzō ânyī Ôvâri rú tā âtalé gólâ drī ūrī ʾkó. ¹³ Ítí rī, mǎ rī'á Ôvâri rī 'jī'á ōfē ró mbārākā ânī drī, ūrī ōzō kô ânī 'ēē lāḷō gólâ má drī rī'á nīlā ânī tāsī nō tāsī. Mǎ rī'á ʾyīkō ró lāḷō 'dī 'bá yī drī âmâ 'ē vō 'á ânī tāsī, tálâ ânī rī'á ngá lānī-lānī 'ī Ôvâri drī.

Rātāā Póólō kâ krístō 'bá tāsī rī ndēndē lâ

^{14–15} Ítí rī, mǎ rī'á 'ā'ī fī'á vūdrī rīzō rātāā 'ēlē Ôvâri âmâ átá drī ūrú 'álâ tībē ōrī ndrī ūrú 'álâ, gō'dá kpá ʾngó nō drīī rī 'bā 'bá rīlī lédrē-lédrē ró nō. ¹⁶ Gō'dá má rī gólâ rī 'jīlī tā nīnī gólākâ lāvū 'bá kôrō lōvō bē, gō'dá kpá mbārākā bē, gō'dá ndē 'bá kpá kô nō tāsī, gólâ ō'bā ró Línrí Tándí íyíkâ bē mbārākā fēlē ânī drī, ʾdô-ʾdô ʾnīkâ ʾdô ró bē ōzō Yēsū Krístō kátí.

^{17–18} Ítí rī, gō'dá nī fē ânī nyāányâ ndrī 'dó Yēsū Krístō drī tā 'sū ʾnīkâ bē. Nī ʾdô ícá'á tā 'dī 'ēlē, ōzō nī ōrī trá līfī 'bā'bā bē cé gólâ drīī rī 'dī. Gō'dá nī 'bā tā ndrī ânī drī 'ē'á 'ēlâ rī 'bá yī ʾdólē, ōzō nī lē Ôvâri trá rōō rī tī, gō'dá kpá ōzō nī lē ōjílâ āzī trá rōō rī tī. Mǎ rī rātāā 'ēlē Ôvâri drī, tálâ gólâ nīcī ró ânī līfī bē 'dūwā ōjílâ íyíkâ ró rī 'bá yī bē, nī nī ró bē kī, Yēsū Krístō lē ânī trá rōō lāvūlī gārā. ¹⁹ Ōjílâ āzākā ícá kô ʾmbā lōvō Ôvâri kâ ânī drī rī kâ nīlī, gō'dá ícá kpá kô 'bīlā. Gō'dá má 'ē rātāā Ôvâri drī, nī ūsū ró lōvō rī 'dī bē ânī pīpī'sīlī 'á, gō'dá nī ʾdô ró bē ōzō Ôvâri kátí ʾdô-ʾdô ʾnīkâ rī 'á.

²⁰ Gō'dá ōzō Ôvâri ōfē mbārākā íyíkâ trá âmâ drī rī, ʾdô ícá'á âmâ drī gōzó tā 'ēlē gārā gólâ âmâ drī 'sūlī 'ē'á 'ēlâ rī drīī sī, gō'dá kpá gārā gólâ âmâ drī 'jīlī Ôvâri drī âmâ pālē 'ēlâ rī drīī sī. ²¹ Ítí rī, nī 'dē âmâ ndrī tībē ʾdó 'bá kǎnīsā Ôvâri kâ ró rī 'bá yī, ūlūyī Ôvâri zāâ gbádú ʾdūkū ʾkó, tálâ Yēsū Krístō rī tāsī.

Tā krístō 'bá drí 'à'dózo, nyé òzō rú 'ìcùmà rú'ba kà rí kàtí rí

4¹ Tā gólá àmà 'bāzō gānīmā 'á nō rí'á tálá tā má drí 'à'dózo lājó'ba Yésū kà ró rí tāsī. Gō'dá ítí rí, má lē tā āzā 'bālē ānī drí. Nī ndrē drē, Ôvārī nǎi ānī trá 'à'dólé òjílá gólíyī íyī nyāányā kà rí 'bá yī ró. Ítí rí, gō'dá tā 'ē'ē ānīkà rí 'bá yī òrī zāā 'à'dálá kī, ānī òjílá gólákà rí 'bá yī 'í'dí.

² Nī lógō ānī vūdrī 'álá ró. Gō'dá nī 'è tā tándí 'í'dí òjílá āzī drí, nī 'à'dō mánísí ró pīpīsílí àtū-àtū bē tā 'ásī ndrī. Nī lē ānī āzī-āzī yī lēlē, nī ngō tā gólíyī rú kō. ³ Ítí rí, gō'dá nī 'à'dō bē trá ngá ālō ró Líndrī Tándí Ôvārī kà bē 'dí rí, 'dòvō nī ùjū dódó ānī drí rílí zāā ítí tā tándí sī āzī-āzī bē.

⁴ Nī ndrē drē, àmā trá gárá rú'ba kà rú 'ìcū 'bá ngīngī rú'ba ālō rú, gō'dá Líndrī Tándí drí 'ìcúzō lá 'dó nī rú'ba ālō 'dí rú rí yī 'í'dí. Gō'dá ònjī àmā trá ndrī 'dó nī 'à'dólé līfī 'bā'bā bē ndrī 'dó ngá ālō vó. ⁵ Àmā gō'dá trá ndrī 'dó cé kúmú ālō bē. Gō'dá Ôvārī pā àmā trá ndrī lāfī ālō-ālō 'dí 'ásī, gō'dá ó'è bābātízī trá àmā drí ndrī tā ālō-ālō 'dí tāsī. ⁶ Ítí rí, mā rí gō'dá kpá trá Ôvārī ālō-ālō 'dí 'ìnjīlī 'í'dí, gō'dá Ôvārī rí gógó 'dí kpá trá 'í'dí òjílá átá 'í ndrī. Gólá 'í'dí ngá ndrī drīlī, gō'dá gólá rí kpá nī òjílá ndrī 'bālē tā gólá yī drí lēlē 'èlē rí yī 'èlē. Gólá bē vó 'ásī ndrī.

⁷ Nī ndrē drē, Yésū Krístō fē lōsī trá àmā drí 'èlē ndrī 'dó ngīngī. Ítí rí, gō'dá lōsī rí 'dí trá nyé òzō ngá fēfē ngátá òrē kàtí āāfē trá, èrō àmbá gólá òrē bē yī 'á dūū rí 'ásī. ⁸ Tálá 'í'dí 'dí, 'ìgízō lá bükū Ôvārī kà 'á kī,

“Kāyī gólá drí ngāzō gōlē úrú 'álá rí,

gólá trō tā íyī ājū-'bā-āzī yī ró rí drīgá sī, gō'dá úrú gólíyī trá.

Gō'dá gólá drí ngá fēfē fēzō òjílá íyíkà rí 'bá yī drí.”

Lôngó 68.18

⁹⁻¹⁰ Ítí rí, gō'dá úlī 'dí 'bá yī 'ìgī trá Yésū Krístō rí tāsī, gō'dá ífī lá kī nī rí, drē ākpākā'dā gólá drí ngā ākó gōlē úrú 'álá rí, gólá ānī trá sīsī āngó nō 'á nōngá úrú lēsī. Sīsī rí, gólá ānī trá āngó nō 'á, gō'dá ngbāāngbānō rí, gólá ngā trá nī'á gōlē úrú 'álá. Tálá 'í'dí 'dí, Yésū drí 'à'dózo vó 'ásī ndrī rí. ¹¹ Gō'dá Yésū Krístō fē ngá fēfē trá òjílá íyíkà drí ndrī ālō-ālō. Gólá nǎi òjílá úrúkà 'bá yī trá 'à'dólé lājó'ba ró, úrúkà 'bá yī 'íyíkà 'à'dólé tā āngū 'bá ró, úrúkà 'bá yī 'íyíkà 'à'dólé tā àtī-àtī tándí pē 'bá ró, úrúkà 'bá yī 'íyíkà òjílá Ôvārī kà vó lá ndrē 'bá ró, gō'dá āzā 'bá yī 'íyíkà līfī 'imbá 'bá ró.

¹² Yésū Krístō fē ngá fēfē 'dí 'bá yī trá òjílá Ôvārī kà drí, tálá ò'bā ró gólíyī bē kānīsā Ôvārī kà pālē mbālē 'à'dólé mbārākā bē. ¹³ Ítí rí, gō'dá lōsī rí 'dí 'bá yī 'à'dō rú 'è'á ítí būūū àmā drí ndrī ācázō 'à'dólé òrī ālō ró lāfī gólá àmā drí 'à'dózo 'dó līfī 'bā'bā bē Ôvārī vó rí 'á, gō'dá tā gólá àmā drí Ôvārī rí mvá Yésū Krístō rí nǎzō trá rí 'á. Ítí rí, gō'dá àmā drí 'à'dózo ndrī òjílá gólíyī mbā 'bá trá āngī tā nǎnī bē rí 'bá yī kàtí, gō'dá kpá nyé òzō àmā pā 'bá Yésū Krístō kàtí.

¹⁴ Ítí rí, gō'dá mā 'à'dó kō zāā òzō 'dīyímvá kàtí, tībē rí 'bá tā lēlē tā ndrī gólíyī òjílá drí rí'á àtálá gólíyī drí òzō tā pātī kàtí rí 'á. Ítí rí, gō'dá mā lēē tā kō ònjō līfī lōmbā kà òjílá gólíyī rí 'bá rí'á ānī 'à'dólé tā 'imbā-imbā ányā Ôvārī rí tāsī mvá lá Yésū Krístō bē rí kà 'á. ¹⁵ Mā pē bē-rí tā pātī gólá Ôvārī rí tāsī rí 'í'dí lōvō sī òjílá drí. Òzō mā òrī trá rí'á 'èlā ítí rí, àmā drí 'à'dózo Yésū Krístō gólá 'à'dó 'bá drī-'bā àmākā ró rí kàtí rō. ¹⁶ Gō'dá Yésū Krístō tībē 'à'dó 'bá nī drī-'bā àmākā ró rí, rí nī rí'á tā lē 'bá ndrī tībē 'à'dó 'bá lūkùmā íyī rú'ba kà ró rí 'bá yī vó lá íyī ndrēlē, lūkùmā rú'ba kà 'dí 'bá yī 'ìcū rú 'íyī trá ndrī ālō-ālō āzī-āzī rú, gō'dá lūkùmā 'dí 'bá yī rí 'íyī trá rí'á lōsī 'íyī nyāányā kà 'èlē, 'à'dō ró bē rú'ba 'bālē mbālē, gō'dá kpá 'bālā 'à'dólé fāfā bē. 'Dīnī rí 'à'dō-'à'dō lá 'í'dí krístō 'bá drí 'à'dózo lōvō bē rǎzō 'íyī āzī-āzī yī lēlē rō. 'dí.

Tā òjílá gólíyī 'ìcūlī trá ālō Yésū Krístō bē rí òrī ró 'íyī lāfī 'ó'dí 'á rí

¹⁷⁻¹⁸ Gō'dá mā cú drī-ācē Kúmú Yésū kà rí bē, 'í'dí má drí tā àtázō ānī drí kízō nī rí, nī àyē tā 'è'è ākū ānīkà rí 'bá yī rí. Gō'dá nī rí kō rílí zāā òzō òjílá gólíyī Ôvārī rí nī 'bá kō rí 'bá yī kàtí. Òjílá rí 'dí 'bá yī tā 'ìsū ākó. Gólíyī nǎi tā kō, tálá gólíyī gā vólé dó tā Ôvārī kà 'árílí rí drí. Ítí rí, gō'dá Ôvārī 'ìcā kō gólíyī pālē. Gólíyī pīpīsílí rí'á ònjī ró, gō'dá gólíyī kpá rí'á 'árímākō 'bá 'í. ¹⁹ Gō'dá ānyī 'é gólíyī kó kō tā ònjī-ònjī gólíyī drí rí'á 'èlā rí 'bá yī 'ásī ndrī, gō'dá gólíyī fē 'íyī nyāányā trá, nyé rí'á tā ònjī-ònjī 'è bē 'í'dí. Ítí rí, gólíyī lē zāā rí'á tā ònjī-ònjī 'í 'èlē cé 'ífī ndrī.

²⁰⁻²¹ Gō'dá tā gólíyī Yésū Krístō drí 'imbālē ānī drí rí 'à'dó kō 'dí 'bá yī 'í'dí. Má nī trá kī, 'ímbā ānī trá tā pātī rí 'bá yī sī. ²²⁻²³ 'Dòvō nī àyē rírī gólá sīsī ānī drí rǎzō rílí nā. Gō'dá rírī gólá ānī drí rǎzō rílí sīsī nā rí 'ìzā ānī trá, tálá tā gólíyī ònjī-ònjī ānī drí rí'á 'èlā rí 'bá yī 'à'dō ānī trá. 'Dīnī rí gō'dá trá nyé òzō òjílá drí ítá òwē 'bá trá cākālāwō, vūlī trá 'ísá drī 'álá rí 'àtrōrē kpá 'ó'dí sōlē dró ítá 'ó'dí gólá ngbāngbā 'ìndīkū ākó ódrí fēlē trá gólá drí rí drīlī rí kàtí. Nī sō cé ítá 'ó'dí 'dí 'bá yī. ²⁴ Ítí rí, gō'dá 'ímbā trá ānī drí kī, nī 'ā'ā'dō gō'dá trá òjílá 'ó'dí 'à'dō-'à'dō gólíyíkà drí 'à'dólé nyé òzō Ôvārī kà rí rí yī 'í'dí, gō'dá 'à'dō-'à'dō gólíyíkà drí 'à'dólé 'ítú vósī cé tā tándí 'bá ró rí 'bá yī 'í'dí.

²⁵ Ítí rí, gō'dá nī 'à'dō ònjō kō, nī rí zāā 'ítú vósī cé tā pātī 'à'dó 'bá mbī rí 'bá yī 'àtálé 'í'dí tā lē 'bá āzī drí. Tálá àmā ndrī 'dó Krístō kà 'í'dí, nyé òzō rú'ba drí 'à'dorē drī kà rí kàtí. ²⁶ Òzō gō'dá nī òngā trá òmbā ró ānī āzī-āzī yī bē rí, nī 'bā òmbā 'dí kō 'ítú drí fízō drī lá ānī 'á, tálá òzō kō ānī 'bāā tā ònjī 'èlē. Gō'dá nī ndrē òmbā rí gógó 'dí ānī lāfálé 'ásī drē ākpākā'dā 'ítú fī kō ró. ²⁷ Òzō gō'dá nī òrī trá òmbā 'dí bē ānī pīpīsílí 'á būūū 'ítú drí fízō rí, 'dīnī nī fē ānī trá 'à'dólé mbārākā Sātānā kà zēlē. ²⁸ Òzō nī 'à'dō 'ùgū 'í rí, nī àyē 'ùgū 'dí vólé, gō'dá nī 'è lōsī mbārākā sī, 'à'dō ró bē ānī drí ānī 'í nyāzō, gō'dá nī pā ró kpá ngá ākó lē 'bá āzā 'bá yī bē ngá gólíyī ānī drí 'úsúlī trá 'dí 'bá yī sī.

²⁹ Nī àtā úlī ònjī-ònjī kō ānī āzī-āzī yī drí. Gō'dá nī rí zāā rí'á úlī gólíyī tándí rí 'bá yī 'àtálé 'í'dí ānī lāfálé 'ásī, úlī òjílá āzī pā 'bá bē rí. Úlī tándí ānī drí rí'á 'àtálá 'dí 'à'dó ró bē òzō òrē kàtí ānī ngá lēsī òjílá āzī drí. ³⁰ Gō'dá nī 'bā Líndrī Tándí Ôvārī kà ānī 'á 'dí kō 'à'dólé 'ìzā ró úlī ònjī-ònjī 'àtā-àtā sī òjílá āzī drí. Ôvārī fē Líndrī Tándí 'íyíkà trá ānī drí, 'ā'ā'dā ró bē tā kī, ānī òjílá 'íyíkà 'í'dí. Gō'dá nī 'à'dō bē trá cú Líndrī Tándí Ôvārī kà bē ānī 'á 'dí rí, nī 'à'dō nǎi 'á lá kī, Líndrī Tándí rí 'dí 'à'dō ānī vó ndrē'á tándí ró būūū cālē káyī gólá Ôvārī drí 'bālē 'èzō ānī pālē zāā rí tú.

³¹ Gō'dá nī gā tā tā ōnjī àyē-àyē kà dó kò, nī àyē pīpīšīlī 'bā'bā ōjīlā āzī rú rī 'bá yī, nī àyē lāwā-lāwā ōjīlā āzī bē rī 'bá yī, gō'dá nī àyē kpá lā'dá tā ngōngō bē. ³² Gō'dá tā rī 'dī 'bá yī vò lá 'á rī, nī à'dò tándí ró ōjīlā āzī bē, gō'dá kpá gólīyī pālē. Nī àyē ōjīlā āzī tā ōnjī gólīyīkà 'ásī, òzō Ôvâri drī ànī àyērē tā ōnjī ànikà 'ásī Yēsū Krístō sī rī tí.

Tā gólá tā tándí drī 'bázó ngī tā ōnjī rú sī òzō ngá ì'í drī 'bālē ngī ìnīrīkúwá rú sī rī tí rī

5 ¹ Òzō 'dīyímvá drī à'dorē nyé átá lá yí kátí rī, 'dövó nī à'dò kpá nyé òzō ànī átá Ôvâri drī à'dorē tí. ² Gō'dá nī à'dò cú ànī àzī-àzī yī lòvó bē, tálá Yēsū Krístō 'bā àmā lòvó trá rōò ì'dí gólá drī ànizó drālē àmā tāsī nò. Tā rī 'dī 'ērē 'á rī, gólá fē yī nyāányá trá ngá fēfē ró Ôvâri drī àmā tāsī, gō'dá tā rī 'dī 'bā Ôvâri trá à'dólé àyīkò ró tákányī.

³⁻⁴ Ítí rī, gō'dá nī à'dò bē trá ōjīlā Ôvâri kà ì'dí rī, 'dövó nī 'è àvè kò. Nī 'bā pīpīšīlī ngá ōjīlā āzī kà tāsī kò, gō'dá nī à'dò kò àdī lòvó bē rōò. Nī átá ulī àzā-àzā ànī lāfálé 'ásī ngátá lōtí ōnjī-ōnjī tīlī ànī lāfálé 'ásī kò. Gō'dá tā 'è'è ànikà àà'dò nyé òzō tā 'è'è ōjīlā Ôvâri kà rī 'bá yí kátí. Nī rī ìtú vósí cé zāà rī'á àwò-ìtí 'èlè ì'dí Ôvâri drī. ⁵ Ítí rī, gō'dá nī nī tándí ró kī, ōjīlā gólīyī àvè 'bá ró ngátá gólīyī 'dó-má-drī 'bá ró 'dī 'bá yī, vò gólīyī drī ùrú 'alá yù'dawá. Gō'dá ōjīlā gólīyī rī 'bá tā ìtí 'dī 'bá yī 'èlè ì'dí 'dī 'bá yī, rī ìyī 'dī rī'á rú ì'būlī òvâri lídí drī. ⁶⁻⁷ Nī 'bā ìfī ìcī 'bá gólīyī ònjō 'bá ró 'dī 'bá yī ààdò ànī kò, tálá Ôvâri à'dò 'è'á 'bālè àwá ró ōjīlā gólīyī ìtí 'dī 'bá yī bē, gō'dá nī à'dò kpá kò gólīyī rú-lè-àzī yí ró.

⁸ Sīsī rī, nī rī trá rīlī ìnīrīkúwá 'á, gō'dá ànī pīpīšīlī trá àvò ró. Gō'dá ngbāangbānò rī, ànī trá Ôvâri kà ì'dí, ànī gō'dá trá ngá ì'í 'á, ànī pīpīšīlī gō'dá trá lédrē-lédrē ró. Nī rī gō'dá ìtí. ⁹ Gō'dá ànī pīpīšīlī à'dò bē trá ngá ì'í ró dūú 'dī rī, 'dövó nī 'è gō'dá cé zāà tā gólīyī tándí ró gō'dá pātī rí yí ì'dí. ¹⁰ Gō'dá nī ùjū kpá tā gólīyī Yēsū rī 'bā 'bá à'dólé àyīkò ró rī 'bá yī 'èlè ì'dí ¹¹⁻¹² Ítí rī, gō'dá ōjīlā àzā 'bá yī òtírī iyīkà rī tā ōnjī-ōnjī 'èlè rī, nī fī kò gólīyī bē tā ōnjī-ōnjī 'dī 'bá yī 'èlè. Gólīyī rī tā ōnjī-ōnjī 'dī 'bá yī 'èlè 'dī rī, tálá gólīyī pīpīšīlī ìnīrīkúwá ró rī drī. Gō'dá tā rī 'dī vò lá 'á rī, nī 'bā tā 'è'è ànikà àà'dá gólīyī drī kī, tā 'è'è gólīyīkà 'dī 'bá yī rī'á ōnjī ró. À'dó kpá kò ànī drī rīzò tā ngólé gólīyī rú ōjīlā àzā 'bá yī bē tā ōnjī gólīyīkà rī'á 'èlā 'dī 'bá yī tāsī. ¹³⁻¹⁴ Ngá ì'í rī ōjīlā 'bālè vò ndrélé ngbángbá. Gō'dá ìtí rī, tā 'è'è tándí ànikà rī 'bá yī rī'á òzō vò ì'í kátí, tā à'dalé ōjīlā 'dī 'bá yī drī kī, tā 'è'è gólīyīkà rī'á ōnjī ró. Ítú rī, únī kò ōjīlā àzā 'bá yī à'dò ìyī j'á, gō'dá kpá à'dólé 'dīyímvá ngá ì'í kà ró tā 'è'è tándí ànikà 'dī sī. 'Dī rī drī à'dózó nyé òzō lóngó tā átá 'bá kī'á nī rī, “Nī nī ìfī yā ànī à'dú kò 'bá nò, nī ngá òdrá 'ásī. Yēsū à'dò ngá ì'í'á ànī drī” rī kátí.

¹⁵ Ítí rī, nī rī gō'dá kò òzō ōjīlā gólīyī tā nī 'bá kò rī 'bá yí kátí. Nī rī òzō tā nī 'bá kátí, gō'dá rīrī lāfī mbī rī 'ásī rī ì'dí. ¹⁶ Nī ùjū káyī vósí cé zāà rī'á tā tándí rī 'bá yī 'èlè ì'dí, tálá nòò gō'dá trá káyī gólīyī ōjīlā dūú drī rīzò rī'á tā ōnjī-ōnjī rī 'bá yī 'èlè rī 'bá yī ì'dí. ¹⁷ Nī à'dò kò tā nī àkó lé 'bá ró, gō'dá nī rī zāà rī'á tā gólīyī Ôvâri drī lèlè ànī drī 'èlè rī 'bá yī lóndalé ì'dí 'èlè. ¹⁸ Nī 'bā ànī kò à'dólé òdrá lòvó 'bá ró rōò, òdrá gólá tībè cé 'è 'bá ànī ìzálé ì'dí rī. 'Dī vò lá 'á rī, nī 'bā Líndrī Tándí Ôvâri kà rī ì'dí 'bā 'dīlī ànī 'á. ¹⁹ Gō'dá nī rī ulī Ôvâri kà ìgīlī rī 'bá yī àtálé ì'dí ànī àzī-àzī yí drī, lóngó Ôvâri rī luyī kà rī 'bá yí bē. ²⁰ Gō'dá ìtú vósí cé, nī rī zāà àwò-ìtí 'èlè ì'dí Ôvâri drī tā ndrī à'dò 'bá bē rī 'bá yí tāsī. Mā à'dò tā rī 'dī 'bá yī 'è'á ndrī 'dó Yēsū Krístō sī.

Tā òkó yī tāsī ìyī ágó yí bē rī

²¹⁻²³ Ànī ágó yí gō'dá kpá òkó yí bē, nī àrī ànī ànī vó 'ásī, tálá 'dī rī nī ìnjī Yēsū Krístō trá. Gō'dá ànī òkó yí, nī ìnjī ànī ágó yí, òzō ànī drī Yēsū Krístō rī ìnjīrī tí, tálá ágó rī'á òkó lá drīlī, nyé òzō Yēsū Krístō drī à'dorē kànīšā drīlī rī kátí. Yēsū Krístō rī nī kànīšā pālè òzō ìyī rú'bá kátí. ²⁴ Nyé òzō kànīšā drī rīrī Yēsū Krístō rī ìnjīlī rī kátí, 'dövó ànī òkó yí nī ìnjī ànī ágó yí kpá ìtí.

²⁵⁻²⁶ Gō'dá ànī ágó yí, nī lē ànī òkó yí kpá, té òzō Yēsū Krístō drī kànīšā iyīkà lèrē kátí. Kànīšā Yēsū kà 'dī ōjīlā gólāká rī 'bá yí ì'dí. Yēsū Krístō drā fē lāfī-lāfī drī àmā tāsī, tálá yí fē ró àmā ngá fēfē ró Ôvâri drī, ó'è àmā trá à'dólé ngbángbá tā ōnjī àkó, bābātízī sī, gō'dá kpá tā lófō-lófō kī'á nī rī mā lē tā trá tá Yēsū kà 'á rī sī. ²⁷ Òdrá Yēsū kà rī 'è àmā trá à'dólé ngbángbá tā ōnjī àkó, tálá yí drī àmā trōzò òkó ó'dí gólá sūsū ró tā ōnjī àkó rī kátí. ²⁸ Gō'dá 'dī lòvó lārākò tībè ágó yí drī 'èzò ìyī òkó yí lèlè ì'dí sī lá rī ì'dí 'dī. Ágó òlè ìyī òkó kpá nyé òzō ìyī nyāányá kátí. ²⁹⁻³⁰ Tálá ōjīlā àzā yù'dawá ìyī rú'bá nyāányá gā 'bá dó rī, gólá rī ngá nyānyā fèlè ìyī rú'bá drī, gō'dá kpá vò lá ndrélé dódó. 'Dī lāfī gólá Yēsū Krístō drī rīzò ìyī rú'bá tībè à'dó 'bá kànīšā ró nò vò lá ndrélé rī ì'dí.

Gō'dá ìtí rī, àmā ndrī 'dó ùnjúkū rú'bá 'dī kà 'í. ³¹ Úlī Ôvâri kà àtá trá kī,

“Ágó yí òkó lá bē àyē ìyī átá yí ìyī àndré yí bē,
gō'dá rú àmúzó ìyī àcalé ōjīlā àlò ró.”

Tā Ómvó Ngá 2.24

³² Úlī 'dī 'bá yí ífī lá yí rī'á lāpī-lāpī ró. Gō'dá tā ìšū àmáká 'á rī, ulī 'dī 'bá yí tá ífī lá kī nótí, Yēsū Krístō yí kànīšā bē àmú rú trá àlò òzō rú'bá àlò kátí. ³³ Gō'dá ulī rī 'dī ífī lá kī, kpá ágó yí ndrī òlè ìyī òkó yí òzō gólīyī drī ìyī rú'bá nyāányá lèrē kátí, gō'dá òkó ndrī ìnjī ìyī ìyī ágó yí.

Tā 'dīyímvá tāsī átá lá yí bē, gō'dá kpá àndré yí bē rī

6 ¹ 'Dīyímvá, nī ìnjī ànī àndré yí átá yí bē, tálá ànī rī'á 'dīyímvá Ôvâri kà ì'dí, 'dī tā gólá ícá 'bá ànī drī 'èlè rī ì'dí, ²⁻³ tálá Ôvâri átá trá kī, “Nī ìnjī ànī átá yí ànī àndré yí bē, tálá Ôvâri òfè ró òrè bē ànī drī, ndrò ànikà rīzò ìnyákú drī nōngá rī à'dò ró bē dūú.” Gō'dá tā 'bā'bā Ôvâri kà 'dī kpá rī'á tā 'bā'bā òrè kà bē yí 'á 'è'á àfèlā.

⁴ Gō'dá àndré yí átá yí bē, nī 'è tá ōnjī tībè 'è 'bá ànī mvá yí 'bālè à'dólé àwá ró rī kò gólīyī drī, gō'dá nī ìmbá bē-rī gólīyī ì'dí, nyé òzō Yēsū Krístō drī ànī ìmbārè tí.

Tā lōsī 'ē 'bá yí kâ lîpî lâ yí bē

⁵ Ānī lōsī 'ē 'bá yí, nī ĩnjī ānī lîpî yí āngó drī 'á nōngá nō 'bá yí pîpîsîlî ālō sī kpá, nyé ōzō ānī drī ānī lîpî Krístō rī ĩnjīrī tí. ⁶⁻⁷ Gō'dá nī ĩ'bī ōjílā gólîyī rī 'bá lōsī 'ēlē tándí ró, cé ōzō lîpî lâ yí ā'dô trá gólîyí bē rī volé lâ yí kô. Tā 'dī vō lâ 'á rī, nī 'ē lōsī fāfā sī gbō lé ānī lîpî yí ā'dô yû'dáwá ānī bē rī. Nī 'ē lōsī fāfā sī, tálā ānī lōsī 'ē 'bá Yésū Krístō kâ ĩ'dí, gō'dá nī rī rú ĩ'būlî 'dī Yésū drī, á'dó kô ōjílā mvá drī. ⁸ Nī ārī úlî nō tándí ró, Ôvâri á'dô ōrē fē'á ōjílā gólā tā 'ē 'bá mbî rī drī ngátá gólā lîpî lōsī 'ē 'bá kâ ngátá lōsī 'ē 'bá 'í yā rī. ⁹ Ānī lîpî lōsī 'ē 'bá yí kâ, nī ā'dô tándí ró lōsī 'ē 'bá ānkā yí bē. Nī tō ũrī kô gólîyī 'á lāņō fēfē gólîyī drī rī sī. Nī nī tándí ró kī, ānī lîpî bē ũrū 'álā 'dó gólîyí bē tībē rī 'bá tā 'ēlē ōjílā drī ndrī 'dó ālō rī.

Tā tā trōtrō krístō 'bá kâ ājū 'būrī 'á Sātānā bē rī tāsī

¹⁰ Nī ndrē drē, tā ādūkū rō ānī drī ndrī rī, nī 'bā fāfā ānkā āānī Ôvâri ngá lésī. ¹¹⁻¹² Nī sō ítá ājū 'būzō rī 'bá yí ĩ'dí rīzō njāā gō'dá ngá ndrī ājū 'bū kâ gólîyī Ôvâri drī fēlē nī ānī drī ānī lōkízō tā ĩsū ōnjî-ōnjî Sātānā kâ 'ēzō ānī ĩzālē rī drīgá sī rī bē. Ānī ĩfī ōmbā ānī rú, tálā mā rī ājū 'būlî nō kô ōjílā mvá yí bē, gō'dá mā rī bē-rī ājū 'būlî línđrī ōnjî yí bē, gólîyī tībē kúmú ĩyíká yí bē á'dó 'bá cú mbârākā bē āngó tā ōnjî kâ nō drīlî rī, gō'dá kpá rī 'bá kúmú gólîyī 'bādrī nō 'bá yí kâ nō drīlî rī. Nī ndrē ānī vō dódó gólîyī drīgá sī.

¹³ Gō'dá á'dô bē trá ĩtī rī, Ôvâri á'dô ānī vó lōkí'á nī ngá íyíkā rī 'bá yí sī, nī trō ngá ājū 'bū kâ 'dī 'bá yí ndrī ājū 'būzō ĩ'dí sī lâ, tálā nī ādrē ró bē ngírī-ngírī ājū 'būlî línđrī ōnjî-ōnjî 'dī 'bá yí bē, gólîyī ōzō kô ānī pēē. ¹⁴ Gō'dá nī nī tā pātī Ôvâri rī tāsī rī, gō'dá nī ōmbē ró gágá ānī pîpîsîlî 'á ōzō gāsī ĩpítíkū kâ ōmbéré gágá rī kátí. Gō'dá nī á'dô ōjílā mbî ró, 'dī rī á'dô ānī pîpîsîlî lōkí'á ōzō ítá ágásī kâ āđī ró ājū 'bū 'bá drī rī'á sōlā rī kátí. ¹⁵ Gō'dá ōzō nī á'dô trá njāā nīlī tā ātī-ātī gólā tā ātā 'bá kī'á nī rī, Yésū ũfū mbârākā línđrī ōnjî kâ trá ndrī rī pē bē rī, 'dī gō'dá trá nyé ōzō ānī drī ngá pá kâ ājū 'bū kâ nyārā'wā rī sōrē ngá lāndrē ōzō ānī sī kô 'dēlē vūdrī ājū 'būrī 'á rī kátí. ¹⁶ ĩtī rī, gō'dá kâyī vósí cé rī, nī rī zāā tā lēlē gólā á'dó 'bá pātī-pātī rī bē tā 'bā'bā Ôvâri kâ 'á, 'dī gō'dá trá nyé ōzō ājū 'bū 'bá drī dárāgā 'bārē kpāākū yí ngá lésī ājū 'būrī 'á rī kátí. Gō'dá tā lēlē pātī-pātī ānkā 'dī á'dô ānī lōkí'á ōnjō Sātānā kâ á'dó 'bá 'íyá āmē-āmē gólā rī 'bá ōjílā zālē zā rī kátí 'dī 'ásī. ¹⁷ Gō'dá nī nī kpá kī, pātī-pātī Yésū Krístō rī'á 'díyī pā 'bá ānkā ĩ'dí. 'Dī á'dô gō'dá á'dó'á nyé ōzō ápā ājū 'bū 'bá drī rī'á ákólā ĩyī drī lōkílí rī kátí. Nīngá sī, nī nī gō'dá, nī pē zāā úlî Ôvâri kâ ĩgílí búkū 'ásī rī 'bá yí ĩ'dí tībē 'ē 'bá á'dólé nyé ōzō ājū ārāwā cī 'bá rōō rī kátí 'dēzō Sātānā drīī.

¹⁸ ĩtī rī, gō'dá nī 'ē tā 'dī 'bá yí ndrī 'dó rātāā 'ēlē sī rōō Ôvâri drī, gō'dá Línđrī Tándí Ôvâri kâ ānī 'á 'dī ārī-ārī lâ sī, gō'dá kpá ĩjī-ĩjī lâ sī ngá gólîyī ānī drī lēlē rī yí tāsī. Gō'dá nī rī zāā rī'á rātāā 'ēlē krístō 'bá āzī tāsī ndrī gō'dá kpá ámā tāsī. ¹⁹ Nī ĩjī Ôvâri ámā tāsī, gólā āāfē ró tā pātī rī bē má drī, tálā ōzō má ōtírī tā ātā rī, má ātā ró tā lāpîlî lāpî tā ātī-ātī tándí Yésū Krístō rī tāsī nō rī bē ũrī ākó. ²⁰ Gō'dá Ôvâri ājō mā trá kó ānīlī tā ātī-ātī tándí nō pēlē. Gō'dá ngbāangbānō rī, mā rī'á pē'á lâ gānimā 'á nōlē. Nī 'ē rātāā, tálā má ātā ró bē ũrī ākó.

Nī-bē-yā Póólō kâ krístō 'bá yí drī rī

²¹⁻²⁴ Mā trá āmā ādrúpī Tíkíkō tībē āmā drī lēlē rōō nō jō'á ānī ngálā, tálā gólā ōpē ró tā ndrī gólîyī rī 'bá rú 'ēlē má bē nōlē nō 'bá yí bē ānī drī. Gólā rī'á rú ĩ'bū 'bá tándí 'í, gō'dá gólā rī kpá lōsī Ôvâri kâ 'ēlē tándí ró. Mā á'dô gólā rī jō'á, nī nī ró rīrī ámākā nōlē nō bē, gō'dá ōsō ró kpá mbârākā bē ānī 'á.

Ôvâri tībē āmā átā ró, gō'dá Kúmú āmākā Yésū Krístō ōfē tā ā'dí lōvō bē, gō'dá kpá tā lēlē bē ānī drī. Gō'dá ōrē Ôvâri kâ ōrī ānī gólîyī tībē Yésū Krístō rī lē 'bá trá pîpîsîlî ālō sī rī 'bá yí bē ndrī. ĩ'dí 'dī.